

2022-12-12

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.fs@regeringskansliet.se

Remiss: God tvångsvård – trygghet, säkerhet och rättssäkerhet i psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård, SOU 2022:40

Sveriges Psykologförbund har beretts möjlighet att lämna synpunkter på rubricerat betänkande av Utredningen om vissa tvångsvårdsfrågor.

Allmänna synpunkter på betänkandet

Psykologförbundet välkomnar betänkandet God Tvångsvård (SOU 2022:40). Att vara föremål för tvångsvård innebär stor inskränkning i en människas frihet och självbestämmande. Det är enligt förbundet självklart att samhället och hälso- och sjukvården bör sträva efter att patienter alltid ska erbjudas god vård även när tvångsvård tillämpas.

Utredningens uppdrag har varit att göra en översyn av vissa frågor i syfte att ytterligare stärka barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och säkerheten i vården för personer som tvångsvårdas med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV). Uppdraget har omfattat frågor om bland annat barnets bästa vid placering av barn som tvångsvårdas och möjlighet till oberoende prövning av beslut om tvångsåtgärder. **Enligt Psykologförbundet** har utredningen gjort ett utmärkt arbete kring sitt viktiga uppdrag. Betänkandet innehåller genomtänkta förslag som sammantaget kan komma att stärka rättssäkerheten och möjligheten till god vård i tvångsvården.

Förbundet anser även att utredningen förtjänstfullt antagit sig barnrättsperspektivet i enlighet med sitt uppdrag i kommittédirektivet. Däremot hade förbundet gärna sett att utredningen fått större utrymme att lägga förslag kring förekomsten av tvångsåtgärder för barn och unga. Förbundet har exempelvis länge (se bland annat vårt yttrande över SOU 2017:111) efterfrågat en lagändring som *helt förbjuder fasthållning och annan rörelsebegränsning som tvångsåtgärd vid heldygnsvård av barn och ungdomar*. Vår inställning i denna fråga bygger på den vetenskapliga kunskapen som visar att fasthållningar kan ge fatala följder och är livsfarliga för både barn och vuxna, med ett stort antal väldokumenterade dödsfall.

Vi menar att en lagändring som förbjuder rörelsebegränsning går att förverkliga med väl genomtänkta strategier, evidensbaserade behandlingsmetoder och god vårdorganisation för att undvika tvångsåtgärder. Genom metodutveckling, utbildning och handledning kan såväl chefer som vårdpersonal lära sig dels ett förhållningssätt som gör att svåra krissituationer

kan undvikas, dels metoder som senaste decennierna utvecklats som alternativ till fasthållning även i de svåraste situationerna.

Synpunkter på förslagen

Nedan följer Psykologförbundets synpunkter på förslagen under respektive kapitel.

5.3.1 Att barn inte får tvångsvårdas tillsammans med vuxna ska vara huvudregel

Psykologförbundet tillstyrker förslaget om att barn som vårdas enligt LPT eller LRV inte ska få placeras tillsammans med vuxna med undantag för de situationer då det bedöms vara till barnets bästa. Det är enligt förbundet en självklar grundprincip att barn inte ska vårdas tillsammans med vuxna.

Förbundet är däremot tveksamt till utredningens bedömning kring möjligheten att bygga upp en särskild barn- och ungdomsavdelning vid någon av LRV-regionklinikerna för barn som är dömda till rättspsykiatrisk vård. Närhetsprincipen blir svår att behålla, likaså möjligheten för anhöriga att hålla kontakt med besök och vid permissioner. Barn dömda till rättspsykiatrisk vård är en mycket liten grupp och vissa år döms inga alls. Dessa barn är i regel inte hjälpta av en tids tvångsvård utan behöver strukturen och förståelsen i sin omgivning över tid. En lösning i de fallen är att bedriva rättspsykiatrisk vård i öppna former med villkor och former som ändå säkerställer samhällsskyddet. Viktigt är också att vården planeras utifrån det enskilda barnets behov och förutsättningar.

6.3.1 Beslut om tvångsåtgärder för att upprätthålla ordning eller säkerhet ska kunna överklagas

Psykologförbundet tillstyrker förslaget om att beslut om tvångsåtgärder som syftar till att upprätthålla ordning eller säkerhet för patienten själv eller någon annan ska kunna överklagas. Precis som utredningen menar vi att tvångsåtgärder innebär betydande ingrepp i den enskildes personliga frihet och integritet, varför det måste ställas utomordentligt höga krav på rättssäkerheten i tvångsvården.

7.3.1 En patient som vårdas enligt LPT eller LRV har rätt till dagliga aktiviteter och att vistas utomhus minst en timme varje dag

Psykologförbundet tillstyrker förslaget att åldersgränsen i de nuvarande bestämmelserna i 31 b § LPT och 8 § LRV tas bort med innebörden att patienten får rätt till dagliga aktiviteter och att vistas utomhus minst en timme varje dag, om inte medicinska skäl talar emot. Inte minst den rättspsykiatriska vården är starkt begränsad till sin form och behöver ha ett innehåll. Möjlighet till både dagliga utevistelser och dagliga aktivitet blir därför en nödvändighet i vården.

8. Allmän kontroll av försändelser och vid inpassering på LRV-inrättningar

Psykologförbundet tillstyrker förslagen om att möjliggöra allmän inpasseringskontroll och allmän försändelsekontroll på samtliga LRV-inrättningar. Möjligheten att förhindra att otillåtna föremål förs in på vårdinrättningar (och därmed förhindra att patienter utför straffbelagda handlingar mot medintagna och sjukvårdspersonal) är oerhört begränsad i dag. Dessa förslag kommer enligt förbundet underlätta för vårdpersonal att sköta det

samhällsansvar de faktiskt har och öka patienternas säkerhet och trygghet. Det är också positivt att kontrollmöjligheterna föreslås kunna gälla på klass 3 enheter även om det blir under en tidsbegränsad period.

9.3.1 Utvidgad anmälningsskyldighet till IVO:s säkerhetsregister

Psykologförbundet är tveksamt till utredningens förslag att utvidga anmälningsskyldigheten för sjukvårdsinrättningar och enheter som avses i 7 kap. 7 § patientsäkerhetslagen. Förslaget innebär att fler uppgifter ska rapporteras in. Vi menar att det är otillräckligt utrett om eventuella vinster överväger den utökade administrativa bördan för verksamheterna och personalen.

Sveriges Psykologförbund

Ulrika Edwinson
Förbundsdirektör

Per Johansson
Utredare